

Bacheloroppgave.

**Køn og komplementarisme i
kirken – en holistisk tilnærming**

10 studiepoint

Kurs: Bacheloroppgave TM2509

Kandidat: 512

Veileder/faglærer: Børge Haahr Andersen

7066 ord eksklusive forside, innholdsfortegnelse, og litteraturliste

Fjellhaug Internasjonale Høgskole

Efterårssemesteret 2017

Indhold

1	Indledning og emneformulering	3
1.1	<i>Bibelsyn og kirkesyn: Vigtige præciseringer</i>	<i>3</i>
2	Køn i tiden	4
2.1	<i>Autoritetsopgøret i samfundet og den bibelske autoritet.....</i>	<i>4</i>
2.2	<i>Konstruktivisme eller guddommeligt design.....</i>	<i>5</i>
2.3	<i>Feminisme eller komplementarisme</i>	<i>7</i>
2.4	<i>Kulturel narcissisme – et samfundssocialt paradigmeskifte?.....</i>	<i>8</i>
2.5	<i>Delkonklusion</i>	<i>9</i>
3	Køn og treenighed.....	10
3.1	<i>Treenighed, kærlighed og fællesskab</i>	<i>10</i>
3.1.1	<i>Treenighed forud for gudsbilledlighed.....</i>	<i>12</i>
3.1.2	<i>Treenighed og kristologi.....</i>	<i>12</i>
3.2	<i>Skabelsen af mennesket i Guds billede</i>	<i>13</i>
3.3	<i>Komplementarisme i skaberordningen</i>	<i>14</i>
3.4	<i>Delkonklusion</i>	<i>16</i>
4	Køn i funktion	16
4.1	<i>Syndefaldets konsekvenser for komplementarismen.....</i>	<i>17</i>
4.2	<i>Brudemotivet som fortolkningsnøgle</i>	<i>18</i>
4.3	<i>Kristus som bindeled og hoved i åndeligt fællesskab</i>	<i>19</i>
4.4	<i>Delkonklusion</i>	<i>21</i>
5	Køn og eksistens	22
5.1	<i>Sjælesørgeriske overvejelser – kirkens dobbelte opgave</i>	<i>22</i>
6	Køn og komplementarisme i kirken: Diskussion og konklusion af en holistisk tilnærmelse.	24
7	Litteraturliste	27

1 Indledning og emneformulering

I denne opgave behandler jeg emnet *Køn og komplementarisme i kirken*, som det har nedslag i den vestlige kulturs postmodernisme. Jeg ønsker at anvende en holistisk tilgang til emnet med fokus på de større, mere overordnede sammenhænge. Med holistisk mener jeg derfor et helhedssyn, hvor jeg belyser emnet fra flere teologiske vinkler.

Det vil jeg gøre ved at sammenstille fire forskellige tilgange emnet. Disse omhandler (afsnit 2,3,4 og 5):

2. Samfundets syn på køn i den vestlige verden i dag, med historisk tilbageblik (samfundssocialt perspektiv).
3. Køn og komplementarisme på skabelsens plan, med kanonisk udsnit af treenighedslæren (bibelsk perspektiv)
4. Køn og komplementarisme på frelsen plan, med kanonisk udsnit af kristologien (bibelsk perspektiv)
5. Kirkens og sjælesorgens rolle i henhold til køn og komplementarisme, med praktiske overvejelser (praktisk-teologisk perspektiv)

I diskussionen (afsnit 6) vil jeg diskutere, hvordan disse fire tilgange, præger, supplerer, kritiserer og udelukker hinanden. Derved vil jeg nærme mig en holistisk forståelse af kirkens teologi og praksis om køn og komplementarisme i dag.

1.1 Bibelsyn og kirkesyn: Vigtige præciseringer

Jeg vil i min bibelfortolkning anvende en normativ læsning af Biblen, hvor Biblen er kirkens øverste autoritet. Jeg bruger således Biblens norm som afsæt for diskussionen af samfundets påvirkning af kirken og den praktiske teologi indenfor kirken. Ligeledes udgår mit kirkesyn fra normativ, paulinsk ekklesiologi. Det vil sige, at jeg med ordet kirke refererer personligt til Kristus-troende, ikke til

kulturelle instanser eller politiske institutioner, som det ofte ses i den danske folkekirke. Jeg anvender også ordene menighed, troende og kristne for samme betydning.

2 Køn i tiden

I dette afsnit belyser jeg fire kulturelle samfundspåvirkninger fra den vestlige verden i dag, som har den postmoderne individualisme som fælles fortegn. Jeg vil i afsnit 6 diskutere nærmere, hvordan de har indvirkning på kirkens teologi og praksis om køn.

2.1 Autoritetsopgøret i samfundet og den bibelske autoritet

Tyske Friedrich Wilhelm Nietzsche (1844-1900) erklærede allerede i sin levetid Gud for død. Og som han indikerede, blev det 20. århundrede i den vestlige verdens samfund præget af opgør¹ med autoritet, særligt mod menneskets øverste autoritet Gud selv. Men eftervirkningerne spredte sig hurtigt til samfundets øvrige instanser. En ny samfundsideologi tog form, hvor målet var at realisere og frigøre sig selv af den pligtskyldige norm². Der skete en samfundsudvikling fra traditionelt faderlige værdier såsom pligt, myndighed, arbejdsomhed og rationalitet, over mod en dominans af traditionelt moderlige værdier såsom omsorg, nærhed, følsomhed og inddragelse. Heraf taler Henrik Jensen om *Det faderløse samfund*. Et samfund, som i det 20. århundrede forrykkes fra det, han kalder pligtkultur, primært præget af traditionelt faderlige værdier, og hen imod rettighedskultur, primært præget af traditionelt moderlige værdier³. I 1900-tallets modernitet er det især familien som

¹ Henrik Jensen kalder det "tab af autoritet". Jeg har valgt at viderefølge hans udlægning til "opgør med autoritet", da det første passiviserer mennesket og kulturen, og stiller dem uansvarlige overfor udviklingen. Sådan mener jeg ikke man kan tolke historien. Det er samfundskulturen og mennesket, der aktivt gør op med autoritet, det er ikke en tilfældig skæbne.

² Jensen 2006: 15

³ Jensen 2006: 9

institution, der mærker konsekvenserne af normskiftet. Den velkendte faderrolle er i krise, og måske endda i opløsning⁴. Således tegner historieskrivningen tydelige linjer op til det samfund, vi kender i dag. På et samfundsplan er feminismen fremherskende (mere om det i et senere afsnit). Det siger vel sig selv, at Biblens autoritet og gyldighed også har været gennem normkritikkens makkuleringsapperat. Hvis Gud er død, hvad skal vi så med Biblen – Guds Ord? Leif Andersen skildrer et aktuelt samtidsbillede, hvor intethed og fragmentering er to nøgleord for den postmoderne tidsalder, vi lever i⁵. I postmodernismen skaber den enkelte mening for sin egen tilværelse. Men når det mislykkes overtager meningsløsheden, og livet opleves som fragmenter uden sammenhæng. Relativismen, hvor sandhed relativiseres og gøres subjektivt, udgør en ny samfundsnorm. Hvad der opleves godt og rigtigt for det enkelte menneske må, ifølge en relativistisk livsfilosofi, være det rette for den person. Men biblens norm er absolut og ikke relativ, mener Andersen. Ganske vist kan et menneske tage fejl i sin tolkning og forståelse, når det læser i Skriften. Men Biblen holder på sandheden, som den er. Det betyder derfor et modsætningsforhold mellem postmodernismens relativisme og Biblens normativitet og autoritet⁶.

2.2 Konstruktivisme eller guddommeligt design

En postmoderne retning, som er i forlængelse af postmodernismens relativisme, er konstruktivisme – også kaldet dekonstruktion eller socialkonstruktivisme (i samfundsvidenskabelig kontekst). I konstruktivismen kan man ikke sige, om noget er universelt sandt eller falsk⁷. Socialkonstruktivisme er derfor optaget af eksempelvis spørgsmålet om transkønnethed – at være født med et andet køn,

⁴ Jensen 2006: 17

⁵ Andersen 2006a: Bind 1:75–76

⁶ Andersen 2006b: Bind 2:9–11

⁷ Andersen 2006b: Bind 2:25–27

end man føler sig som. I socialkonstruktivismen konstruerer mennesket sin egen identitet, og derfor også sit køn. I lyset af den kulturelle overgang fra pligtkultur til rettighedskultur beskrevet ovenfor, er det interessant at bemærke, hvad statistikker på området indikerer: For hver enkelt pige, der skifter køn til dreng, er der tre drenge, som skifter køn til pige. Det tegner et billede af, at mænd i højere grad tilpasser sig dominansen af feminine værdier, end insisterer på at bibeholde maskuline værdier, når det kommer til konfrontation mellem kønnene⁸. Owen Strachan og Gavin Peacock modsvarer denne isme med det guddommelige, bibelske design: *Komplementarisme*⁹, at mand og kvinde er skabt ligeværdige i Guds billede, og forskellige i fysisk og funktion¹⁰. I ægteskabet bliver mand og kvinde sammenføjet til ét kød på trods af – eller måske nærmere på grund af – deres forskelle. Kun i ægteskabets monogame pagtslutning mellem mand og kvinde trives seksuel forening efter Guds vilje. Derfor er også homoseksualitet synd ifølge Biblen¹¹. Transkønnethed, homoseksualitet og seksualitet er temaer, som går tæt på det enkelte menneske og dets forhold til Gud. Det er derfor uhyre vigtigt i mine øjne, at menigheder i dag – med behændig omsorg og fast vejledning – går ind i problematikken¹². Tilbage er at understrege, at socialkonstruktivisme og Guds design for mennesket, som det fremgår af Biblens komplementarisme, er to helt uforenelige standpunkter. Det drejer sig om, hvorvidt Gud har skabt mennesket kønsforskelligt og komplementært, som mand og kvinde, og om, hvorvidt dette udgangspunkt forpligter mennesket i dag.

⁸ Owen Strachan 2016: 126

⁹ Det bibelske design som komplementarisme bliver behandlet i næste hovedafsnit.

¹⁰ Owen Strachan 2016: 26–27

¹¹ Davidson 2007: 634–638

¹² Jeg vil ikke gå i dybden med transkønnethed og homoseksualitet i denne opgave, men berører det kort i afsnit 5 om «Køn og eksistens».

2.3 Feminisme eller komplementarisme

Som antydnet tidligere lever vi i dag i et samfund, hvor de moderlige og feminine værdier dominerer.

Man kan dele feminismen op i tre-fire bølger. De tre første vil jeg her ridse op her, den fjerde kommer jeg ind på i næste afsnit om kulturel narcissisme. Første feministiske bølge lå i perioden 1840-1920. Den drejede sig særligt om kvinders politiske stemmeret, om deres ret til uddannelse samt ligeløn på arbejdsmarkedet.¹³ Indenfor denne feminisme var der både feminister, som argumenterede for deres rettigheder ud fra Biblen, og feminister som tog et opgør med Biblens autoritet, og ansvarliggjorde den for det mandsdominerende samfund¹⁴. Den anden bølge lå i perioden 1960-1990, og betegnes oftest som *kvindefrigørelsen*. Det var primært et sekulært og samfundssocialt anliggende, hvor målet for kvinder var at frigøre sig yderligere fra mandlig dominans i samfundet¹⁵. Nogle af mærkesagerne for anden-bølge-feministerne var barselsorlov fra arbejdsmarkedet, love mod sexdiskrimination samt retten til at bestemme over egen krop¹⁶ – det som sidenhen resulterede i lovgivningen om den fri abort. Den tredje bølge ligger fra 1990 og til i dag. Denne bølge er stadig koncentreret om essensen af første og anden bølges mål, men adskiller sig yderligere ved sit multikulturelle fokus. Tredje-bølge-feminismen er optaget af global og social retfærdighed, ikke bare for kvinder, men for alle minoritetsgrupper. Det være sig indenfor køn, race, etnicitet, fysisk mobilitet, seksualitet og religion¹⁷. Her vil jeg lige stoppe op med en kommentar. For det er tydeligt, at feminismen, når man kigger på den overordnet set, har haft et meget vigtigt anliggende: At sætte fokus på kvinders værdi og rettigheder i nyere tid. Jeg tror få vil bestride, at det

¹³ Köstenberger and Köstenberger 2014: 294–295

¹⁴ Köstenberger and Köstenberger 2014: 297

¹⁵ Köstenberger and Köstenberger 2014: 303

¹⁶ Köstenberger and Köstenberger 2014: 306

¹⁷ Köstenberger and Köstenberger 2014: 313

har været nødvendigt, og at mænd i store dele af historien ikke har haft det kønskomplimentære som ideal, og derved har været kvindeundertrykkende. Men historien viser også, at mere vil have mere. Hver gang feminismen har opnået sine mål i samfundet, har den sat sig nye mål. Og i dag må man må stille spørgsmålet: Vil det nogensinde stoppe? Hvornår er feministerne tilfredse? For som jeg har peget på, er nutidens vestlige samfund allerede præget mere af feminine end af maskuline værdier. Dette efterlader mænd i en eksistentiel krise. Historisk set det lader det til, at kønnene erklærer krig mod hinanden i stedet for at indgå teamwork af komplementarisme, hvor man anerkender, at mænd og kvinder har forskellig fysik og funktion, og samtidig er ligeværdige¹⁸.

2.4 Kulturel narcissisme – et samfundssocialt paradigmeskifte?

Jeg har nu belyst tre vigtige strømninger i vores tid, som hænger uløseligt sammen, og som angriber og anfægter kristendommen: Opgør med autoriteter, konstruktivisme og feminismen. Alle udspringer de af den postmoderne tids individualisme. Her til sidst i afsnit 2, vil jeg pege på en spirende tendens, som jeg tror, vi kommer til at se mere til i de kommende år, og som er væsentlig for min opgave. Det er *kulturel narcissisme*. Amerikanske Christopher Lasch er én blandt flere, som har skrevet om dette fænomen. Man skal holde sig for øje, at *narcissisme* oprindeligt er en betegnelse for personlighedsforstyrrende sygdom indenfor psykologien¹⁹. Det, som Lasch forsøger at beskrive, er et *kulturelt* fænomen, og her låner han så begrebet til at beskrive en tiltagende egocentrisk og individualistisk almenkultur²⁰. Leif Andersen er noget kritisk overfor Lasch's tese, idet han stiller sig spørgende overfor at sygeliggøre et helt samfund²¹. Jeg forstår godt Andersens anke. Men jeg er alligevel tilbøjelig til at sympatisere med Lasch i hans grundlæggende ærinde. Ligeså vel som at

¹⁸ Owen Strachan 2016: 21

¹⁹ Andersen 2006a: Bind 1:90

²⁰ Lasch 1982: 43–45

²¹ Andersen 2006a: Bind 1:90–91

mennesker kan være mere eller mindre samvittighedsbundne og brudte i deres etik og normsæt, kan vel også hele kulturer være det? Jeg tænker eksempelvis på, hvordan Gud udsletter byerne Sodom og Gomorra på grund af deres *meget store* synd (1 Mos 18,16-19,28). To nyere eksempler i en dansk kontekst kan ligeledes underbygge, hvorfor jeg er enig med Lasch. Det første er fænomenet, som kaldes fjerde-bølge-feminismen; en bevægelse vi kender fra medierne, som i Danmark ofte identificeres med pigegruppen *Girl squad*. Bevægelsen lærer ikke bare unge kvinder at frigøre sig seksuelt, men også at bruge sin seksualitet aktivt, som et våben til at opnå sine personlige mål. Denne fjerde-bølge-feminisme har taget en radikal drejning. Hvor tidligere feminisme har søgt retfærdighed og ligestilling, og har kæmpet, ikke bare sin egen sag men også andre grupper, søger denne nye feminisme at rendyrke selvets interesser. Et andet eksempel ligger tilbage i 2014. Her blev en ung kvinde gift med sig selv i Gethsemane Kirke på Vesterbro i København²². Jeg tror vi kommer til at se en forandring i samfundet i disse år - måske kan man kalde det et *samfundssocialt paradigmeskifte*. Fra at have søgt fællesskab og samhørighed er vi på vej over i en kulturmentalitet, hvor fællesskab ikke engang er en norm.

2.5 Delkonklusion

Jeg har belyst de fire samfundsstrømninger: Autoritetsopgør, socialkonstruktivisme, feminisme og kulturel narcissisme. Det historiske tilbageblik viser, at der har været brug for fokus på kvinders værdi og rettigheder i samfundet, men også, at hvad der startede som en kvinderettighedskamp, har udløst sig til en krig mellem kønnene. Status er, at de moderlige og feminine værdier har triumferet i de vestlige verdens kulturer. Ydermere: De nye tendenser i fjerde-bølge-feminismen oplærer, særligt yngre kvinder, til at rendyrke sig selv og sin seksualitet. Vi ser, at samfundsmoraliteten forrykker sig fra at søge fællesskab og parforhold, til at søge selvet og den ubetingede sociale frigørelse.

²² Kristeligt Dagblad: 2014

3 Køn og treenighed

I afsnit 2 har jeg redegjort for væsentlige punkter i samfundsudviklingen vedrørende køn. Dette afsnit omhandler køn på skabelsens plan²³. Jeg tager afsæt i skabelsesberetningen (1 Mos 1-2), som jeg belyser ud fra en kanonisk læsning af treenigheden, og som jeg bruger til at fortolke det helbibelske forhold mellem treenighed og køn²⁴. Men først en kort kritik af den teologiske feminismes fortolkningsmetode.

3.1 Treenighed, kærlighed og fællesskab

Treenighedslæren er et centralt dogme i den kristne tro, når man skal kigge på køn i Biblen²⁵. Et dogme, som allerede i oldkirken blev bestridt af Arius, som ikke mente at sønnen kunne være Gud, men forsvaret af blandt andet Athanasius, som mente at sønnen var fuldt ud Gud og fuldt ud menneske²⁶. Mange feministiske teologer beskæftiger sig derfor med treenighedslæren. Men, kort skitseret vil en typisk, feministisk teologi ikke anerkende de bibelske forfatteres autoritet, da de var mænd og produkt af en patriarkalsk tradition uden gyldighed i dag. Dermed bestrider en feministisk teologi Skriftens normativitet, og hævder, at den mest oplyste metode til fortolkningen er at bruge

²³ Skabelsens plan betyder den almenmenneskelige side af teologien, som ethvert menneske, hvad enten man er kristen eller ej, er underlagt. Der er tale om menneskets samvittighed og Guds naturlige åbenbaring i skaberværket, som kan erkendes udenom Guds ord.

²⁴ Jeg har i 2015 skrevet en mere udfyldende, bibelexegetisk opgave (med hebraisk) om maskulin og feminin ontologi i 1 Mos 1-2, som ligger til grund for, at jeg vælger denne fortolkning.

²⁵ Der er teologisk diskussion om, hvorvidt man kan tale om treenighedslære, når Biblen ingen steder anvender denne betegnelse. Ikke desto mindre tilslutter jeg mig den oldkirkelige afklaring på dette punkt, og mener at Biblen som helhed taler om, at Gud er tre og dog én.

²⁶ Reeves 2012: 29–31

egen sund fornuft. Således får læseren den centrale rolle i tolkningen^{27 28}. Der findes hos mange kristne, med en normativ tolkning af Biblen, en afmagt overfor det komplekse treenhedsdogme. Mange oplever treenheden som et slags ubegribeligt mysterium, og lader det blive ved det. Men Michael Reeves udfordrer denne fejlagtige antagelse. Han forklarer, hvordan Paulus i Efeserbrevets tredje kapitel fortæller, at hedningerne har fået del i Guds frelse – *hemmeligheden*. Den treenige Gud har altså åbenbaret sig for os, og vi har mulighed for at forstå hemmeligheden om ham. Dog uden at erkende den fulde sammenhæng²⁹. Reeves påstår, at treenhedslæren medfører gladere og sundere ægteskaber, relationer og menighedsliv, og at den vil forandre synet på verden omkring os³⁰. Ganske enkelt fordi, som Reeves siger: «...sandheden er, at Gud er kærlighed *fordi* Gud er en treenighed»³¹. Hvordan ser denne treenighed så ud, og hvordan fungerer den? Begyndelsen af Biblen afslører (1Mos 1, 1-5), at Gud er aktivt til stede som treenighed ved verdens begyndelse, med sine tre personer: Faderen (den befalende), sønnen (det talte ord) og ånden (ånden der svæver over vandene)^{32 33}. De er tre selvstændige personer, med hver sine funktioner, men samtidig en udelelig enhed. Faderens dybeste egenskab er ganske enkelt, at han er far. Både når han skaber og hersker³⁴. At han er far

²⁷ Köstenberger and Köstenberger 2014: 342–344

²⁸ Sarah Coakley kan nævnes som en af de nyere feministiske dogamtikere, som søger at finde en ny vej til fortolkning af aktuelle temaer som køn og social ulighed gennem treenhedsteologien.

²⁹ Reeves 2012: 12–13

³⁰ Reeves 2012: 10–11

³¹ Reeves 2012: 9

³² Reeves 2012: 71–72

³³ Denne fortolkning kan bestrides, men er en diskussion jeg har behandlet i min opgave fra 2015.

³⁴ Reeves 2012: 32

betyder også at han er livgiver og avler børn. Men han er den *evige* far, som avler den *evige* søn³⁵. Sønnens rolle og ønske er at gøre faderens vilje (Joh 4,34). Men selvom sønnen tydeligvis elsker faderen, er det faderens kærlighed, vejledning og udsendelse, der er primær³⁶. Måden hvorpå faderen viser sønnen sin kærlighed, er ved at give ham sin ånd, og ånden virker mellem de to, så de glæder og fryder sig over hinanden³⁷. Reeves bruger et kildevæld som billede på det, han kalder et *kærlighedshierarki*, hvor faderens kærlighed strømmer over sønnen ved sin ånd³⁸ - et treenigt, evigt og kærligt fællesskab i enhed og skønhed.

3.1.1 Treenighed forud for gudsbilledlighed

Efter himlens og jordens skabelse skaber Gud mennesket i sit billede (1Mos 1,26-28). Det fastslår, at treenighedsdogmet går forud for gudsbilledligheds-dogmet, og bygger ovenpå dets essens. I forlængelse af Reeves' teori om, at Guds kærlighed er begrundet i Guds treenighed, vil den gudsbilledlighed, som efterfølgende reflekteres i menneskets køn, blive belyst ud fra treenigheden.

3.1.2 Treenighed og kristologi

Jeg vil kort komme ind på forholdet mellem treenighed og kristologi³⁹, inden jeg fortsætter med at belyse gudsbilledligheden. Ligesom Reeves mener jeg, at treenighedslæren er kristendommens «styresystem» i den forstand, at hvis Gud er en treenig Gud fra evighed af, er det udgangspunkt for, hvad Biblen ellers har at sige. Reeves understreger, at kristologi sagtens kan indebære, at Jesus døde på korset og opstod fysisk af graven for at frelse mennesker ved sin nåde alene - men uden den

³⁵ Reeves 2012: 38

³⁶ Reeves 2012: 39

³⁷ Reeves 2012: 42

³⁸ Reeves 2012: 40–41

³⁹ Kristologien vil blive uddybet i afsnit 4.

treenige Gud er det tom snak⁴⁰. Man kan ikke få kaldet til at tilhøre Kristus, uden også at tilhøre den treenige Gud⁴¹. Når vi eksempelvis prædiker Kristus udenom treenigheden, får det vidtrækkende konsekvenser for vores syn på Gud, os selv og hinanden. For som Reeves siger: «Vi bliver som den, vi tilbeder»⁴². Et kristent fællesskab som derfor centrerer sig om én af Guds tre personer, er et amputeret og enfoldigt fællesskab, og udtrykker et amputeret og enfoldigt billede af Gud.

3.2 Skabelsen af mennesket i Guds billede

Jeg har nu belyst, hvem den treenige Gud er. Denne treenige Guds natur er, at dele ud af sig selv og sit eget⁴³. Derfor skaber Gud mennesket i sit billede, som mand og kvinde (1 Mos 1,26-28). Som det fremgår af v. 26, er det en pluralitet, som taler. Der er sandsynligvis tale om præcis treenigheden^{44 45}. Guds intention med skabelsen af mennesket er, at lade sin faderkærlighed og sit interne fællesskab strømme over til menneskene. Menneskene skal fungere som Guds levende billeder på jorden og afspejle dette. De skal sammen have særstatus i skaberværket som Guds højagtede repræsentanter⁴⁶. Både mand og kvinde kaldes til i fællesskab at blive frugtbare og talrige, at opfylde jorden og underlægge sig den og at herske over alle ting⁴⁷. Teksten i 1 Mos 1,26-31 understreger den fælles opgave i skaberværket, og det fælles afhængighedsforhold til Gud. Det er dog ikke ensbetydende med, at mand og kvinde skabes til at fungere ens i alle forhold. Det vil jeg komme ind

⁴⁰ Reeves 2012: 17–19

⁴¹ Reeves 2012: 53

⁴² Reeves 2012: 68

⁴³ Reeves 2012: 45

⁴⁴ Köstenberger and Köstenberger 2014: 29

⁴⁵ Denne fortolkning kan bestrides, men er diskuteret i min opgave fra 2015.

⁴⁶ Owen Strachan 2016: 21–22

⁴⁷ Owen Strachan 2016: 24–25

på nu. Man kan inddele gudsbilledligheden efter to tolkninger, som ikke nødvendigvis modsætter sig hinanden. Det første er det *substantive* syn, hvor gudsbilledligheden indebærer aspekter af Guds natur såsom følelser og intelligens. Det andet er det *funktionelle* syn, hvor gudsbilledligheden udtrykkes gennem menneskets funktion i skaberværket. Andreas og Margaret Köstenberger mener, som jeg selv, at det funktionelle syn er det primære ud fra konteksten⁴⁸. Man kan jo diskutere, hvorvidt det fysiologisk-biologiske aspekt af gudsbilledligheden hører hjemme i det substantive eller det funktionelle syn. Min egen forståelse er, at både sind, krop, ånd og funktion hos mand og kvinde hænger uløseligt sammen. Stadig mener jeg dog, at skabelsesberetningens formål er, at fortælle primært om det funktionelle aspekt mellem kønnene, og hvordan det reflekterer Gud. I tråd med ovenstående afsnit om treenighed, kærlighed og fællesskab i Gud, som går forud for gudsbilledligheden, er det den oplagte tolkning. At Gud afspejler sig i mennesket nødvendiggør derfor det åndelige aspekt i det funktionelle. Hvori de kønsfunktionelle forskelle nærmere består, og hvordan den kønsfunktionelle gudsbilledlighed kommer til udtryk, vil jeg kigge nærmere på nu.

3.3 Komplementarisme i skaberordningen

Når Gud skaber mennesket som mand og kvinde, skaber han egentlig en familie, og sætter dermed fællesskab ind som forordning for menneskets liv⁴⁹. Dette oprindelige fællesskab har en helt særlig karakter: Det er komplementarisk – heraf betegnelsen komplementarisme, som indebærer funktionsdeling mellem kønnene⁵⁰. 1 Mos 2 viser, at mand og kvindes rolle overfor hinanden er sat i en særlig ramme under ordnede forhold. Noget af det første som fremgår af 1 Mos 2,4, er sammenhængen til kapitel 1. Dette kapitel tager tråden op om mand og kvinde, og nu rykkes der

⁴⁸ Köstenberger and Köstenberger 2014: 29

⁴⁹ Köstenberger and Köstenberger 2014: 146

⁵⁰ Dette begreb er yderligere uddybet i min opgave fra 2015.

tættere på detaljerne i menneskelivets oprindelse⁵¹. Narrativen udfolder hvordan Gud skaber manden af agerjorden (v. 7). Gud giver også manden forbud mod at spise af kundskabens træ (v. 16-17). Det er også manden, der navngiver dyrene (v. 19). Det understreger både mandens autoritet i tilknytning til skaberværket, og at han fungerer som hovedansvarlig overfor Gud⁵². Kvinden er endnu ikke blevet til, og Adam er alene, selvom han har konstateret, at alle dyrene har en partner. Gud ser at det ikke er godt på denne måde. Så han beslutter at skabe en ligeværdig hjælper til manden. Mens Adam sover, bygger Gud en kvinde af Adams sidestykke og fører hende til ham (v. 18-23). At kvinden bygges af manden understreger hendes tætte bånd og afhængighed af ham⁵³. Hun bliver desuden kaldt en *hjælper* (på hebraisk en hjælper, der svarer til ham)(v.18). Ordet bruges her, til at beskrive kvindens rolle og funktion overfor manden. Selvom mange støder sig på denne betegnelse, bruges den i GT om Gud selv⁵⁴. På ingen måde er det derfor en nedværdigende betegnelse, nærmere tværtimod. Jeg vil også mene, at det karakteriser kvindens hjælperfunktion, som en højagtet spejling af Guds kærligheds billede. Når man kigger på treenigheden og forholdet mellem faderen og sønnen, som jeg har været inde på, står det klart, at to personer sagtens kan have forskellige funktioner, og samtidig være lige i essens. Treenigheden illustrerer derfor komplementarismens funktionsdeling⁵⁵. Gud er dog ikke underlagt et menneskeligt køn på samme måde som skaberordningen, selvom Jesus blev født som mand, og Biblen lærer os, at kalde Gud for far⁵⁶. Men han er stadig funktionelt komplementarisk i sit væsen, uden at være «kønnet». På samme måde som sønnen er underordnet

⁵¹ Köstenberger and Köstenberger 2014: 33

⁵² Köstenberger and Köstenberger 2014: 34–35

⁵³ Köstenberger and Köstenberger 2014: 34

⁵⁴ Köstenberger and Köstenberger 2014: 36

⁵⁵ Köstenberger and Köstenberger 2014: 38

⁵⁶ Owen Strachan 2016: 23

faderens vilje, og i fryd og glæde bades i faderens kærligheds-kildevæld, på samme måde er kvinden underordnet sin mand, og må virke under hans kærlige lederskab og beskyttelse. Til sidst i 1 Mos 2 bliver det åbenlyst, hvilken gave det, at de to har fået hinanden. Mand og kvinde forenes seksuelt indenfor ægteskabet, og de bliver ét kød i alt. De er begejstrede, nøgne og uden skam i et intimt, sammenflettet liv på jorden for Guds ansigt (v.23-25)⁵⁷. Komplementarismen har manifesteret sig i skaberordningen.

3.4 Delkonklusion

Treenighedsdogmet kan betegnes som kristendommens styresystem, og går forud for kristologien. Gud er treenig i sit væsen, og Guds tre personer fader, søn og ånd eksisterer i et evigt, kærligt fællesskab. Faderens kærlighed er kilden, og strømmer ned over sønnen, som også elsker faderen og gør hans vilje. Ånden formidler denne gensidige kærlighed mellem dem. De udfylder hver deres funktioner i treenigheden, og illustrerer således komplementarismen i en guddommelig form uden køn. Denne treenige, komplementariske Gud deler ud af sig selv, og skaber mennesket i sit billede, som mand og kvinde, til at varetage forskellige funktioner, givet ved deres køn i en komplementarisk skabelsesordning. Manden er autoritet over kvinden og skaberværket samt hovedansvarlig overfor Gud. Kvinden er mandens ligeværdige hjælper i tryk tilknytning og trivsel under hans kærlige lederskab. Gud indsætter dem begge som repræsentanter over skaberværket, og sammen skal de blive frugtbare og talrige, og herske over jorden. Sammen skal de nyde skønheden fra Gud, som er givet til fællesskab og glæde.

4 Køn i funktion

I afsnit 3 belyste jeg køn på skabelsens plan, udmøntet i en komplementarisk skaberordning, og på baggrund af en kanonisk forståelse af treenighedslæren. Dette afsnit skal handle om køn på frelsens

⁵⁷ Köstenberger and Köstenberger 2014: 40–41

plan⁵⁸. Og om hvordan den virkelighed, kristne mænd og kvinder lever i nu, ser ud. Med syndens indtræden i verden kom også brudthed imellem mand og kvinde og deres gudgivne funktioner. Men den nye virkelighed er også, at Jesus er det nødvendige bindeled i alle kristne, mellem menneskelige fællesskaber – også ægteskabet. Derfor er Guds skaberordning genoprettet efter Guds oprindelige design, på grund af Jesu gerning. Det vil være min hensigt med dette afsnit at understrege, at mænd og kvinders kønsfunktion er ligeså central i dag som de var i Edens have, dog nu med Jesus som fortegn. Til denne fortolkning bruger jeg Kronborg, Andersen og Bonhoeffer.

4.1 Syndefaldets konsekvenser for komplementarismen

Den ideelle tilstand af komplementarisme mellem mand og kvinde, bliver en kort fornøjelse. I 1 Mos 3 indtræder Satan scenen i en slanges skikkelse. De første vers af kapitlet er udelukkende en dialog mellem slangen og kvinden (v 1-5). Strategien er, at Satan vil forlede kvinden til at gøre oprør mod Guds bud, ved at spise af kundskabens træ, som Gud havde forbudt dem, og det lykkes⁵⁹. Kvinden spiser. Hun giver til sin mand, og han spiser også (v. 6-8). Kvinden frister ham ikke, hun tilbyder ham blot, og han tager ganske enkelt imod. Mandens synd er at være passiv i sin funktionelle lederrolle overfor kvinden. Ligeledes svigter han sin ansvarsrolle overfor Gud: At sørge for at budet, om ikke at spise af kundskabens træ, bliver overholdt. Kvindens synd består i at lade sig bedrage, og aktivt at handle imod Guds bud, selvom det er hendes rolle at underordne sig mandens lederskab og være ham en god hjælp⁶⁰. Det står klart, at også kønnenes fald i synd, er af funktionel karakter. Forbandelsen i v. 16-19 uddyber dette. For kvinden bliver konsekvensen af hendes synd knyttet til

⁵⁸ Frelsens plan er dér, hvor et menneske ikke blot erkender Gud i naturen og samvittigheden, men møder Jesus Kristus – Guds ord – til personlig tro og efterfølgelse.

⁵⁹ Köstenberger and Köstenberger 2014: 42–43

⁶⁰ Köstenberger and Köstenberger 2014: 45

moderskabet og det at føde i smerte. Desuden skal hun begære sin mands position, og ønske at have kontrol over ham⁶¹. Mandens straf er, at agerjorden skal blive svær at dyrke, og at han skal arbejde hårdt og smertefuldt, for at skaffe brød på bordet. Manden formes af agerjorden (1 Mos 2,7), og måske derfor er det netop agerjorden som straffen udmåles til, fordi den knytter sig til mandens funktionelle eksistens. På samme måde med kvinden. Hun bygges af manden (1 Mos 2, 22), og hendes straf er i henhold til mandens indflydelse og reproduktionen. Denne funktionelle sammenhæng kan yderligere antydes, fordi navnet Adam er beslægtet med det hebraiske ord for *agerjord*, ligesom kvindens navn Eva (1 Mos 3,20) er beslægtet med det hebraiske ord for *liv*⁶². Med syndens indtræden tager en ny virkelighed form i mand og kvindes liv. Den oprindelige kærlighed mellem dem er brudt, og de begynder allerede i v. 10-13 at anklage og skyde skylden på hinanden, da Gud vil drage dem til ansvar⁶³. Komplementarismen i skaberordningen har slået store skår. Udover straffen i henhold til deres funktion hver især, får de også en fælles straf, som Guds repræsentanter på jorden: De bliver begge smidt ud af Guds gode have (v. 22-24).

4.2 Brudemotivet som fortolkningsnøgle

Syndens indtræden i verden har konsekvenser der rækker langt udover det komplementariske forhold mellem mand og kvinde. Det er hele menneskehedens relation til Gud, som er brudt. Op gennem GT berettes om forholdet mellem den trofaste Gud og hans udvalgte, men ofte troløse folk, Israel (Hoseas og Ezekiel). Trods det, udfolder Gud sin åbenbaring og frelsesplan gennem dette folks historie, og giver sin søn Jesus Kristus til at dø for menneskers retfærdighed og renselses skyld, og for

⁶¹ Köstenberger and Köstenberger 2014: 47

⁶² Köstenberger and Köstenberger 2014: 48–49

⁶³ Köstenberger and Köstenberger 2014: 46

at genoprette forholdet til Gud⁶⁴. Brudemotivet er et billede på forholdet mellem Gud og hans folk, som Biblen fører igennem den bibelske kanon. Det indikeres allerede i Edens have (1 Mos 2,24), konkretiseres i GT, hvor Herren tager Israel til sin brud (Es 54,5-7), og rækker helt frem mod de troendes endelige forening med Kristus, Lammets bryllup i himlen (Åb 19,6-9)⁶⁵. Brudemotivet er en vigtig fortolkningsnøgle, ikke bare for den enkeltes forhold til Gud. Men også som forståelsesramme til Guds kærlighedsfællesskab som det reflekteres mellem mand og kvinde. Uffe Kronborg fremhæver teksten i Ef 5,31-32. Den store *hemmelighed*, som starter med at omhandle komplementarismen mellem mand og kvinde i en kristen husorden - hvor manden skal lede og give sig hen for kvinden, kvinden skal underordne sig manden, og de skal blive ét kød i ægteskabet - peger mod et endnu dybere, åndeligt fællesskab: At Kristus har givet sig hen for kirken og er dens autoritet, og at kirken underordner sig ham. Derfor understreger Kronborg, at det åndelige ægteskab (Kristus og kirken) er det *oprindelige*, og at det jordiske ægteskab (mand og kvinde) er *afledet*⁶⁶. Det er en vigtig pointe, som oftere bør tydeliggøres, når vi taler om ægteskabet i kirken. Som jeg vil uddybe om lidt, er det ikke alle mennesker det jordiske ægteskab eller det kristne fællesskab er tildelt. Desuden er det også en vigtig pointe i henhold til det praktiske menighedsliv, fordi det også i menighedslivet mellem brødre og søstre, har en betydning hvilket køn og funktion man har. Det vil jeg komme ind på nu.

4.3 Kristus som bindeled og hoved i åndeligt fællesskab

Dietrich Bonhoeffer skriver i sin bog *Fællesliv* om ægte og uselvvisk fællesskab mellem troende - «et fælles liv under Ordet», som han kalder det⁶⁷. Bonhoeffer kritiserer den udbredte misforståelse, at

⁶⁴ Kronborg 2008: 82

⁶⁵ Kronborg 2008: 79–81

⁶⁶ Kronborg 2008: 80

⁶⁷ Bonhoeffer 2014: 9

det skulle være et ideal i sig selv, at være en del af det kristne fællesskab. Tværtimod understreger han, at der er tale om et privilegium som rækkes til nogle, og ikke til andre⁶⁸. Det kristne fællesskab er en virkelighed skabt af Gud, som en gave, der kan gives og tages imod, men ikke som et ideal for de troende at stræbe efter⁶⁹. Bonhoeffers anliggende er, at give Kristus den retmæssige plads i centrum for det kristne fællesskab, og gøre op med jagten på særlige fællesskabsoplevelser baseret på erfaring⁷⁰. Han siger derfor: «Kristeligt fællesskab betyder fællesskab gennem Jesus Kristus og i Jesus Kristus. Der findes ingen kristelige fællesskaber, der er mere, og ingen, der er mindre en dette.»⁷¹ Bonhoeffer bruger modsætningsforholdet mellem det han kalder *sjæleligt* fællesskab (fra det græske ord *sarx* hos Paulus) og *åndeligt* fællesskab (fra det græske ord *pneuma* hos Paulus), til at fremhæve sin kritik af kirkens fordrejede fællesskaber⁷². Med præcision diskuterer han de afgørende forskelle mellem det sjælelige og det åndelige fællesskab, og deres kendetegn hver især. Den sjælelige omvendelse og den sjælelige næstekærlighed, søger dybest set sit eget begær for egen vindings skyld. Den relativiserer sandhed og formaning mod selvtilfredsstillelse i fællesskabet⁷³. Den åndelige omvendelse og det åndelige fællesskab er for Kristi skyld alene. Som Bonhoeffer siger: «Åndelig kærlighed kommer fra Jesus Kristus, den tjener ham alene, den ved, at den ikke har nogen umiddelbar tilgang til andre mennesker. Kristus står mellem mig og den anden.»⁷⁴ Kristus er det centrale bindeled i alle kristne relationer. Når man sammenholder Bonhoeffers tilgang til

⁶⁸ Bonhoeffer 2014: 9–10

⁶⁹ Bonhoeffer 2014: 23

⁷⁰ Bonhoeffer 2014: 18

⁷¹ Bonhoeffer 2014: 13

⁷² Bonhoeffer 2014: 18

⁷³ Bonhoeffer 2014: 26–27

⁷⁴ Bonhoeffer 2014: 28

fællesskabet, med min belysning af den komplementariske skaberordning mellem mand og kvinde, og dets fald i synd, står det klart, at kun dén mand og kvinde som bekender sig til Kristus, kan udleve komplementarismen i såvel ægteskab som menighedsliv. Efter syndens indtræden er det afgørende nødvendigt for vores forhold til Gud og hinanden, at Jesus er bindeled i enhver relation – også i det jordiske ægteskab. Ydermere: Kristus står mellem mig og den anden, og binder os sammen, på en ganske bestemt måde. Paulus taler om denne specifikke orden overfor korinthermenigheden, og forklarer, at faderens autoritet (på græsk kefale) flyder nedover Kristus, videre over manden og til kvinden (Kor 11, 2-16)⁷⁵. Betydningen her er ikke, at kvinden ligger nederst i et magthaverisk hierarki, men at hun er sidste led i et kildevæld af kærlig autoritetsudøvelse: Gud-Kristus-mand-kvinde. I næste kapitel bruger Paulus et legeme som illustration på kristnes indbyrdes forhold, med Kristus som kirkens autoritet (1 Kor 12,13-31). Kristus er hovedet, og de troende er lemmerne med hver sin plads og funktion i fællesskabet. Paulus underbygger derfor i både kapitel 11 og 12, at den funktionelle, komplementariske ordning mellem mand og kvinde, er guddommelig afglans. I 1 Tim 2,9-15 bliver denne ordning præciseret til at gælde i menighedens interne fællesskab i henhold til nådegavernes forvaltning, som Paulus taler om i 1 Kor 12,27-31. Således må en kvinde ikke optræde som lærer i menigheden, da hun derved varetager en autoritet, der ikke tilkommer hende (v.11-12). Paulus giver dette påbud med direkte forlængelse af skabelsesordningens komplementarisme, som derved danner den logiske baggrund for påbuddet. Komplementarismen er altså ikke kun afbilledet i det jordiske ægteskab, men også i det kristne fællesskab.

4.4 Delkonklusion

Syndefaldet indebærer et brud på mand og kvindes komplementariske forhold. Mandens straf er knyttet til hans funktion som overhoved. Kvindens straf er ligeledes knyttet til hendes funktion. Hun skal begære sin mand og føde børn i smerte. De bliver begge drevet ud af Edens have. Op gennem

⁷⁵ Köstenberger and Köstenberger 2014: 170–171

den bibelske kanon er brudemotivet en fortolkningsnøgle til at forstå mere af det komplementariske forhold mellem kønnene. Paulus peger i Ef 5,31-32 på en hemmelighed, som er langt større end det jordiske ægteskab: Autoritet og underordning i ægteskabet peger mod et større fællesskab, nemlig det at Kristus har elsket kirken og givet sig hen for den. Uffe Kronborg betegner det åndelige ægteskab mellem Kristus og kirken som det oprindelige, og det jordiske ægteskab mellem mand og kvinde som afledet. Bonhoeffer uddyber, at det kristne mellem menneskelige fællesskab ikke er et ideal men en guddommelig virkelighed, som bliver tildelt nogle og ikke andre. Det egentlige fællesskab er med Kristus. Derfor har vi ingen umiddelbar tilgang til hinanden som kristne, men Kristus står mellem mig og den anden som det afgørende bindeled. Det være sig i det komplementariske ægteskab såvel som i menighedsfællesskabets nådegaveforvaltning. Paulus bruger legemesbilledet til at beskrive dette: Kristus er hovedet og de troende er lemmer på hans legeme. *Køn i funktion* er således kristne mænd og kvinder, som lydigt tager sin funktion på sig i ægteskab såvel som menighedsfællesskab, fordi det ærer den treenige Guds guddommelige orden, som han har ladet flyde over i sin faderkærlighed til et komplementarisk, menneskeligt design - ødelagt af synd - men genoprettet ved Jesu gerning på korset.

5 Køn og eksistens

Jeg vil i dette afsnit kort belyse sjælesorgens rolle i relation til køn og komplementarisme i kirken. Det skal handle om forholdet mellem individets åndelige behov, og det kristne fællesskabs ansvar til både støtte, formaning og fastholdelse af Biblens normsæt. Afsnittet har ikke til hensigt at gå i dybden med sjælesorgens praksis, men derimod at inddrage og synliggøre sjælesorgens rolle i den større sammenhæng. Jeg vil komme med mine egne overvejelser.

5.1 Sjælesørgeriske overvejelser – kirkens dobbelte opgave

Som jeg var inde på i afsnit 2, lever vi i en samtid, hvor køn spiller en enorm rolle for menneskers identitet. Derfor skal kirken påtage sig opgaven med forkyndelse, fortrolig samtale, vejledning og støtte for den enkelte i henhold til dette. Men kirken står med en svær opgave. På den ene side skal

den møde alle mennesker med evangeliets kærlighed, i øjenhøjde og i respekt for det enkelte menneskes følelser, tanker og valg. På den anden side skal kirken værne om, og være lydige overfor, Biblens autoritet og normsæt. Derfor bør den også formane og vejlede, når nogen i fællesskabet lever i åbenlys synd i henhold til deres køn, hvad enten det er som transkønnet, i homoseksualitet, i utroskab, i uoverensstemmelse med komplementarismen i ægteskabet eller i nådegaveforvaltningen i menigheden som mænd og kvinder. Det er kirkens ansvar, at gøre op med syndens udbredelse i fællesskabet, ved Jesus Kristi nåde. Jeg kalder denne dobbelthed mellem individ og fællesskab i kirken for *kirkens dobbelte opgave*⁷⁶. Leif Andersen, lægger vægt på, at hverken jeg'et eller vi'et – individualismen eller kollektivismen – må nedgøre den anden. For mennesket er både ånd, krop, sjæl og relationer⁷⁷. Samtalen med et menneske i sjælesorgens rum sigter derfor til alle disse fire aspekter. Den ønsker at møde det enkelte menneske, hvor det befinder sig i livet og troen, og samtidig formidle Guds omsorg, trøst, tilgivelse og vejledning til et tættere fællesskab med ham. Andersen forklarer, at når mennesker forlader det kristne fællesskab, er det som regel de kristne, de ønsker at forlade. Ikke nødvendigvis Gud. Ingen kristne fællesskaber er perfekte, men de kan i det mindste være ærlige. Uærlighed omkring tvivl, meningsløshed og anfægtelse, (også i relation til køn og komplementarisme⁷⁸), driver mennesker ud af kirken, siger Andersen⁷⁹. Jeg er fuldstændig enig med Andersen i hans betragtning. Jeg mener dog, at der i kristne fællesskaber i dag er væsentligt mere fokus på individets behov end på fællesskabets. Som tidligere nævnt, får den individualistiske samfundsstrømning lov til at dominere, også i kirken i dag. Jeg vil påstå, at det er et symptom på et

⁷⁶ Dette er mit eget udtryk, som forklarer, hvordan kirken skal møde individet med evangeliet, og samtidig værne om fællesskabets troskab overfor Biblens autoritet og normsæt.

⁷⁷ Andersen 2015: 127–128

⁷⁸ Min egen tilføjelse

⁷⁹ Andersen 2015: 134–135

mere grundlæggende, teologisk problem i relation til treenighedslæren, som jeg vil uddybe i diskussionen om lidt.

6 Køn og komplementarisme i kirken: Diskussion og konklusion af en holistisk tilnærmelse.

Det er min klare påstand, at der er et overordnet modsætningsforhold mellem samfundsudviklingen i dag, og den bibelske norms gyldighed. Jeg kan fra min opgave udlede, at der er tre centrale tegn i tiden, som udstikker samtidsbilledet: For det første at Gud er død i den forstand, at han ikke tillægges autoritet i de fleste menneskers liv. For det andet at individualismen koncentrerer sig. For det tredje at vi måske står overfor et samfundssocialt paradigmeskifte, hvor fællesskab ikke er en norm, men en social diskurs som vælges til og fra.

Spændingsfeltet mellem Gud-fællesskab-individ i samfundet er uden sammenhængskraft. Det er primært individet, som driver sin egen virkelighed, men ikke nødvendigvis mod fællesskab eller Gud. Det er ikke sikkert individet selv ser denne udvikling. Måske mener det, at være en del af et større fællesskab i samfundet gennem demokrati, institutioner, lokalområde, religion eller kulturelle interesser. Men man kan stille spørgsmålet: Er der tale om egentligt fællesskab, eller et møde mellem individer? Når det omhandler den bibelske kanons fremstilling af Gud-fællesskab-individ, er fokus diametralt modsat samfundets. Jeg mener derfor ikke der er tale om hverken et overlap eller en syntese imellem dem. I bibelsk fællesskab udspringer livet og kærligheden af den treenige Gud, og flyder over til individ med henblik på fællesskab. Guds kærlighed udtrykkes altså til fællesskab, for sådan er hans eget billede. Kærligheds- og autoritetskilden udløber fra faderen og strømmer nedover sønnen, videre til manden og til kvinden, alt sammen ved Guds ånd. I forlængelse heraf har Gud designet en komplementarisk skaberordning med kønsfunktionelle forskelle mellem mand og kvinde, som en velsignelse og gave til at blive ét kød, der udtrykker det inderligste fællesskab hos Gud selv. Ligeledes forpligtes kristne fællesskaber af en komplementarisk nådegaveforvaltning. Derfor kan der,

i sagens natur, ikke være tale om det samme, når Biblen taler om fællesskab, som når samfundet menes at gøre det.

Nogle vil nok synes, at mit syn på samfundet er for skeptisk. Samfundet udgøres jo af en samling individer, alle elsket og skabt af Gud. Når jeg alligevel afviser en syntese eller et overlap mellem samfundets fællesskabsnorm (eller mangel på samme), og den bibelske fællesskabsnorm, skyldes det, at jeg skelner tydeligt mellem det, der udledes på skabelsen plan og det, der udledes på frelsens plan. Det første kan trives i samfundet i et vist omfang. Men syndens indtræden umuliggør et vedvarende møde med Guds kærlighedsfællesskab udenom fællesskab på frelsens plan. Som Bonhoeffer siger, så står Jesus Kristus altid mellem mig og den anden som bindeled. Uden ham intet ægte fællesskab, hverken med Gud eller mennesker. Det er klar snak fra Bonhoeffer.

Men spørgsmålet er, hvordan vi som kirke forholder os til dette? Ser vi hvordan det præger og former ægteskaber, forældreskaber, fællesskaber, venskaber - endda fællesskabet med Gud – i retningen mod det Bonhoeffer kalder sjæleligt fællesskab og væk fra åndeligt fællesskab? På dette punkt tror jeg kirken har sovet i timen, mens samfundet har fået lov at sætte dagsordenen. Kirkens praksis for sjælesorg og forkyndelse, og dens dobbelte opgave med at møde individet, samt værne om det kristne fællesskabs liv under Ordet, kan illustrere, at der sker en forskydning fra åndeligt til sjæleligt fællesskab, også indenfor kirken. Men når kirken udvander sit åndelige fundament i den praktiske teologi, ekklesiologien og etikken, udvander den også læren om den treenige Gud. Det er treenighedslæren, som skal tydeliggøre det teologisk-åndelige paradoks mellem mangfoldighed og enhed i kristne fællesskaber. Gudsbilledligheden, kristologien (herunder brudemotivet) og andre teologiske læresætninger bygger ovenpå treenighedslærens essens. Derfor må jeg stille spørgsmålet: Forsømmer kirken i dag at give treenighedsdogmet pladsen som kristendommens «styresystem», som det foranlediges af en bibelkanonisk selvforståelse? Jeg tror det. En oplagt teori i forlængelse

heraf kan være, at kirken er så præget af individualismens grundtækning, at selv treenighedslæren bliver individualiseret. Med det mener jeg, at der i mange kirker, også kirker med et normativt udgangspunkt, fokuseres meget på den ene af Guds tre personer, og ikke på hele Guds kærlighedsfællesskab.

En holistisk tilnærmelse til emnet køn og komplementarisme i kirken, er således ikke en perifer teologisk niche, men peger ind til benet af kristendommen. Kirken bør derfor forsvare og praktisere komplementarismen, fordi den afspejler en større guddommelig virkelighed designet af Gud, brudt af synd, men genoprettet ved Jesus Kristus.

7 Litteraturliste

- Andersen, Leif. 2006a. *Teksten og Tiden - En midlertidig bog om forkyndelsen. Bind 1.* Vol. Bind 1. 2 vols. Menighedsfakultetets Videnskabelige Serie Nr. 10. Fredericia: Kolon. I samarbejde med Credo. Side 21-30 + 72-92 = 29 sider
- . 2006b. *Teksten og Tiden - en midlertidig bog om forkyndelsen. Bind 2.* Vol. Bind 2. 2 vols. Menighedsfakultetets Videnskabelige Serie nr. 10. Fredericia: Kolon. I samarbejde med Credo. Side 7-59 = 52 sider
- . 2015. *Kroppen Og Ånden 1. Sjælesorgens Basis.* Kroppen Og Ånden 1. Fredericia: Kolon. I samarbejde med Credo. Side 126-140 = 14 sider
- Bonhoeffer, Dietrich. 2014. *Fællesliv.* Frederiksberg, Danmark: Aros Forlag. Side 9-32 = 23 sider
- Davidson, Richard M. 2007. *Flame of Yahweh. Sexuality in the Old Testament.* Massachusetts: Hendrickson Publishers, Inc. Side 633-658 = 25 sider
- Jensen, Henrik. 2006. *Det Faderløse Samfund.* København: People's Press. Side 9-74 + 132-157 = 90
- Köstenberger, Margaret E., and Andreas J. Köstenberger. 2014. *God's Design for Man and Woman. A Biblical-Theological Survey.* Wheaton, Illinois: Crossway. side 11-57 + 159-321 = 208 sider
- <https://www.kristeligt-dagblad.dk/mennesker/singlen-der-blev-gift-med-sig-selv>. Artikel i Kristeligt Dagblad, Søgaard, Lise . 2014. "Singlen, Der Blev Gift Med Sig Selv". Udskriftsdato 27/11/17 kl. 20.35. 4 sider.
- Kronborg, Uffe. 2008. *Kristusmystik - Om Luthersk Spiritualitet Og Helligørelse.* 1st ed. Fredericia, Danmark: Credo. side 79-87 = 8 sider
- Lasch, Christopher. 1982. *Narcissismens Kultur. En Analyse Af et Samfund I Opløsning.* Dansk udgave. Gyldendal Forlag. Side 43-60 = 17 sider
- Owen Strachan, Gavin Peacock. 2016. *The Grand Design - Male and Female He Made Them.* Storbritannien: Christian Focus Publications. The Council on Biblical Manhood and Womanhood. I. 11-172 = 161 sider
- Reeves, Michael. 2012. *Den Smukke Gud. Om Kærlighed, Glæde, Skønhed - Og Treenighed.* 1st ed. Fredericia: Credo Forlag. Side 9-192 = 183 sider.
- Dalsgaard Thomsen, Lene. 2015. Bachelorprojekt ved Fjellhaug internasjonale Høgskole. *Maskulin og feminin ontologi 1 Mos 1-2.* Vejleder Jens Bruun Kofoed. 30 sider.

Sider ialt = 844 sider